

Internationell osäkerhet

I mitten av maj i år detonerades en kärnladdning under jord i ett ödsligt område i Indien. Det var ingen atombomb i den meningen att den var färdig att användas i krig. Forskningar och experiment och alltså nya sprängningar återstår innan Indien hunnit så långt. Veterligen återstår också att skaffa fram kärnvapenbärare. Men har indiska tekniker hunnit dit de nu nått, kommer de också att gå vidare.

Fru Indira Gandhi, Indiens premiärminister, förklarade offentligt att sprängningen ej hade samband med förberedelser för tillverkning av en bomb. Det var svårt att tro henne. Hennes eget regeringsparti jublade och talade om hur försvaret stärkts, underförstått mot Pakistan och Kina. I Pakistan höjdes röster om hur nödvändigt det var att också få kärnvapen. Kanada, som lämnat tekniskt bistånd till Indien för att bygga kärnkraftverk, meddelade att så länge misstanke fanns att Indien utnyttjat hjälpen för annat än fredliga ändamål skulle den stoppas. Liknande tongångar hördes från Japan, som också haft tekniker i Indien för att påskynda utbyggnaden av högre industri.

Sverige lämnar genom SIDA 175 milj kronor årligen till Indien i dess egenskap av behövande och rent av svältande u-land. Om detta u-land har råd att börja tillverka kärnvapen, kunde hjälpen kanske indragas, till båtnad för tyngda svenska skattebetalare. Frågan restes också genast (Barometern den 25 maj); sällan har det varit så uppenbart att ett beslut om u-hjälp borde omprövas. Ambassadör

Inga Thorsson (s), på sin tid ivrig motståndare mot svenska kärnvapen, invände att det var stormakternas fel att tredje världen skaffar sig sådana vapen, eftersom de förra svikit sina nedrustningslöften. Fru Gandhi skulle tydligen ha moralisk rätt att tillverka kärnvapen och svenska folket skyldighet att hjälpa till med betalningen. Skall samma princip utsträckas till alla u-länder som drömmer om atombomber?

Tyvärr är det riktigt att stormakterna fortsätter sina utvecklingsprogram. Förhandlingarna i Moskva vid president Nixons senaste besök ledde till ingenting: man fastställde status quo ifråga om vissa existerande försvarssystem, och man tillät fortsatta underjordiska försök med hög sprängverkan till långt in på 1976. Vid försök ovan jord sprängde Kina och Frankrike i juni var sin kärnladdning, den franska liksom tidigare över Stilla Havet. Nu driver det radioaktiva nedfallet mot Nya Zeeland. Det betydligt smutsigare avfallet från den kinesiska sprängningen beräknas drabba Australien efter något år. Indien har åtminstone hållit sina löften i provstoppavtalet 1963, vilket förbjuder sprängningar ovan jord. Frankrike och Kina har ej skrivit på sådana besvärande avtal. De kommer alltså att fortsätta som hittills, och Frankrike har förmodligen redan gjort det.

Många har beklagat de nya experimenten. En stämna har icke hörts. FN och dess säkerhetsråd skulle under Dag Hammarskjöld som generalsekreterare förmodligen oförskräckt tagit upp frågan. Även

U Thant skulle, trots sina indiska sympatier och sin allmänna försiktighet, ha gjort sin stämman hörd. Om den nu fungerande generalsekreteraren yttrat någon åsikt är ej bekant. Ingen tycks i varje fall taga hänsyn till den.

Detta är en tragisk och oroande utveckling, som svensk opinion ej blivit medveten om. Sverige betalar troget sina avgifter till FN. Svenska regeringsmedlemmar och av regeringen godkända politiker reser till sessionerna i New York. Snart kommer Sverige återigen att få en plats i Säkerhetsrådet. FN utgör alltså ett forum för förnuftiga meningssutbyten. FN fullgör ett gott arbete på flera områden, bl a då det gäller u-hjälpen. Men bortsett från att FN-trupp ännu används i fredens tjänst på några håll, är FN:s inflytande på säkerhet och fred i världen numera obetydligt.

Stormakterna demonstrerar detta på flera sätt. Sovjetunionen har aldrig tillåtit FN att påverka sin med våld stödda utrikespolitik. Ungern och Tjeckoslovakien blev de mest talande exemplen. Innan Vietnamkriget gick amerikanerna ur händerna visade USA åtminstone formell hänsyn för FN. Hr Kissinger har gjort en förmämlig insats i Mellersta Östern, men ej i FN:s namn, vilket knappast nämnts i sammanhanget. Kina slutligen har kärnvapen och robotar, och dess inträde i FN på Taiwans bekostnad har ingenting ändrat i detta förhållande.

För Sveriges del är det viktigt att det öppet klarlägges, att en ändring till det sämre inträtt ifråga om internationell säkerhet. Vår försvarspolitik är baserad på alliansfrihet och därjämte på en föreställning om internationell solidaritet. Tillit till FN:s vilja och åtminstone i någon mån förmåga att ge visst skydd har funnits i bakgrunden. Att i dag tro på sådant är att hänge sig åt illusioner.

Erfarenheterna från Cypernkrisen bekräftar detta. Ett krig mellan Grekland och Turkiet stod för dörren. Det var ej, som hr Palme i sitt tal i Piteå den 4 augusti ville göra gällande, Säkerhetsrådets resolution som förhindrade ett krigsutbrott. Det var icke heller supermakterna — vad skulle Sovjetunionen haft emot en konflikt mellan två NATO-stater? Det var först NATO, och därefter Greklands svaghet, som tvingade landet att ge upp.

Vid en konflikt i Nordeuropa, och möjligheten av en sådan förnekar icke hr Palme, står Sverige fullständigt ensamt. Vi begär för den skull ej att Sverige skall upprusta, allra minst som hr Palme insinuerar i det "taktiska syftet att kritisera vår försvarspolitik". Vi önskar däremot uppriktigt, att statsministern hade det moraliska modet att förklara för sina meningsfränder varför den pågående svenska nedrustningen måste stoppas: den gör svensk utrikespolitik allt mindre trovärdig och den utgör — redan på ganska kort sikt — en verklig fara för vårt land.